

per aguntur: sic eodem contracto in corde, quod quidem sensuum fontem, & locum, in quo fit somnus & vigilia, statuit esse Arist. non cessabunt sensus, sed foelicius agent, & quicquid in corde fit, ob calidi natiui abundantiam melius exercebitur: hoc autem est vigilare in sensibus: vigilabit ergo animal, quo tempore illud dormire putabimus. At nec illud quidem credere oportet, calorem per somnum in corde refrigerari, vt ille tradit. Nam respiratio & pulsus, dormientibus augentur, & concoctio in partibus internis melior fit, quod aucti, & nequaquam diminuti caloris est inditium. Adde quod si per antiperistalam (vt ille arbitratur) calor contrahitur: necesse profus est, eum non refrigerari, sed validiorem, & abundantiorum reddi. Hac enim ratione scripsit Hippocrates in Aphorif. ventres hyeme calidissimos esse, quod scilicet corporis calor, propulsus ab externa frigiditate in viscera interna, colligatur, augeaturque. Quae omnia satis probant calorem, & calidum innatum, circa cor nequaquam refrigerari, sed augeri. Quod si somnus est refrigeratio, vel fit ob refrigerationem cordis: erit vtique vigilia calefactio, vel ob calefactionem cordis orietur. At modus doceri non potest, quo cor calefiat per vigiliam: quandoquidem ab eo recedit calor, qui per somnum erat in eodem collectus. Postremo repugnat ratio generationis, & natura somni, Aristotelis opinioni: nam cum ille minimo temporis spatium accedat, & recedat: oportet vtique eiusmodi illius esse causam, quae temporis momento tolli, & poni possit. Quomodo. n. gigni, statimque descendere, venasque obstruere, & tunc somnum facere, vel protinus ascendere, dissoluique humor aliquis potest? ac ab eo liberari venae, vt vigilia fiat? praesertim si humor faciens somnum, pituitosus est, & tantus, vt omnem calorem, clausis vniuersis vasis, quae sunt in cerebro, ad cor repellere, & in corde ipso concludere valeat. Praeterea quo modo ingesto cibo, & facta eiusmodi euaporatione, urgente aliquo negotio, somnos arcemus, & in ocio ferè cum volumus, in nulla, aut certè minima euaporatione, eum nobis conciliamus, leuioremque vno tempore, alio profundiorum, aliquando breuiorem, aliquando longiorum facimus? Nam si ea euaporatio, & materia quae ex cibo nascitur, sola est somni causa, & eum parit descendendo, & occupando venas: nihil poterit in hac re voluntas nostra conferre, non inquam somnum aduocare, depellere, modumque illi constituisse. Haec videntur mihi sufficere ad refellendam Aristotelis opinionem, quod nec sola, nec ea sit, quam ponit somni causa. Nec est quod putet aliquis, eum causam docuisse naturalis somni, eas verò causas, quas nos adduximus, alium efficere: quandoquidem non minus naturale est animali vigilare, exerceri, cogitare, gaudere, in aere viuere, quam edere, & bibere: adeo vt si somnus secundum naturam creditur esse, qui ex alimenti euaporatione nascitur, pariter arbitrandum sit, huiusmodi illum esse, quem praeterea causae pariunt: quod de vigilia ipsa testatur Arist. cum scribit in libro de somno, & vigilia: somnum esse impotentiam, quam vigiliae excessus committit, vigiliae autem excessum, aliquando ab aegritudine, aliquando citra aegritudinem accidere, atque ita fieri, vt quemadmodum exolutio duplex est, ita & impotentia duplex sit. Ex quibus quidem verbis constat, duplicem esse somnum, & duplicem vigiliam, naturalem, & morbosam, somnosque secundum naturam esse, quos naturalis vigilia parit. Sed de hac re postea diligentius agemus, quàm in naturalis somni causas inuestigabimus. Quod si concesserimus cum solum docuisse causas naturalis somni, nonne in alium incidet errorem multò grauiorem, nempe quod de somno non tractauerit, vt philosophum decet. Nam cum philosophi sit de somno generatim agere, eiusdem quoque erit, communes causas generatim docere, ex quib. postea elici possunt, quae propriae sunt singulorum somnorum, qui à medico, aut alio artifice considerantur. Ac vt aliquid liberius dicam, non solum causas communes somni, sed etiam naturalis, & eius qui praeter naturam est propriae, docere debet: alioqui cur corruptionis, & mortis naturalis, & praeter naturam traditae si satis est docere, quod generi conuenit.

Quid somnum faciat, & quo modo ex Galeno. Cap. II.

GALENUS Aristotelem reprehendit in causis efficientibus somnum: sed nec ille quidem mihi planè satisfacit: nam nec Aristotelis mentem assequutus, aut certe eam non rectè expressisse uidetur: nec suam opinionem euidentiore aliqua ratione firmat, aut methodo explicat. Etenim in libro de causis symptomatum, scribit Aristotelem asserere, somnum non quidem contractione caloris, sed grauatione capitis fieri, censetque eiusmodi somnum, qui à uaporibus fit, nequaquam esse naturalem, & eum solum Aristotelem nouisse: eum verò, qui naturalis sit, contractione caloris ad internas partes excitari. Verùm Arist. ut satis patet in libro de Somno & uigilia, & secundo de Partibus animalium, non putat grauitatem capitis per se, somnum efficere, sed quatenus ob grauitatem, natam ab humore genito ex uapore, natura mouetur ad humorem grauantem expellendum: qui quum pellitur, & descendit, facit inquit, ut calor repellatur, contrahaturque ad cor. Itaque si contractione caloris, naturalem somnum fieri Galenus proponit, eum nequaquam praetermisit Aristoteles. Quod si caloris contractione, ab alia causa facta ex Galeni opinione naturalis somnus excitatur: illud tamen negare non possumus, eum quoque naturalem esse, què uapores ad caput ascendentes, benè ualentibus animalibus pariunt, quando non aliter (ut postea ostendemus) à cibo